

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

Development of Models of Self-Management Capabilities of People with Disabilities for Sustainable Self-Reliance

ชัตพันธ์ ชูมนุสนธิ์ *

Kattaphan Choomnusonth

ชีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ **

Thirasak Unaromlert

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม

คำสำคัญ : การจัดการตนเองของคนพิการ / การพัฒนารูปแบบ / การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

Abstract

This research objectives are 1) to study theory, concept and information of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable self-reliance 2) to develop model of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable and appropriately self-reliance. The information included of 2 groups which were 1) role model of disabilities with high efficiency of

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

sustainable self-reliance and 2) specific experts who specialize in handicap field. The research instruments were semi-structured interview and questionnaires. The data were analyzed by statistics descriptive, median and interquartile range.

The results of this thesis were as follow : model of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable self-reliance consisted of 5 elements such as 1) career 2) learning 3) assistive technology 4) self-care and 5) self-awareness and 5 processes such as 1) preparation, 2) learning 3) empowerment 4) monitoring and 5) evaluating and aggregation.

Keywords : Self-Management of People with Disabilities/ Develop Models/ Sustainable Self-Reliance

บทนำ

คนพิการถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศ ซึ่งปัจจุบันนานาประเทศได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนแห่งความเท่าเทียมกันในสังคมโดยเฉพาะการให้โอกาสและสิทธิทางสังคมของคนพิการ (ชนายุส ธนธิต, 2553: 1) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555-2559 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีหน้าที่เสนอนโยบาย แผนหลัก และโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งนี้ สาระสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับนี้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 คำแถลงนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 ได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ มีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย และตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงการสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและการมีงานทำ กีฬา และการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพ และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดบริการ

ให้แก่คนพิการได้อย่างมีมาตรฐาน รวมถึงการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมในสังคม (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก-3) การจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจึงถือเป็นแนวคิดใหม่ที่เต็มเปี่ยมด้วยพลังความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลง "คนพิการที่เป็นภาระครอบครัว" เป็น "คนพิการที่พึ่งพาตนเอง" ได้ ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความสามารถและมีพลังอันซ่อนเร้นแฝงอยู่ทั้งพลังความคิด ทักษะแรงงานที่มีความสามารถพัฒนาตนเองได้ตามขีดความสามารถทางคุณภาพ และคุณธรรม หากโอกาสอำนวยและมีผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งการอยู่กันในกลุ่มคน สังคม มนุษย์ต้องการอยู่ด้วยความสุขสบายใจ และมีความเป็นธรรม โดยชุมชนมีความสมดุลในการพัฒนา (โกวิท พวงงาม, 2553: 380) จึงจำเป็นต้องมีกลไกเสริมในการแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการสังคมให้คนพิการมีมาตรฐานการดำรงชีพในสังคมเท่าเทียมกับคนทั่วไป การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการจึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้คนพิการในชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองทั้งในแง่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การสังสรรค์ประสมการณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแบบฉบับของตนเอง ส่งผลถึงการดำเนินชีวิตของคนพิการเกิดความตระหนักในคุณค่าและฟื้นคืนความเชื่อมั่นในตนเอง คนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่บทบาทการเป็นแกนนำคนพิการได้ เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันเอง และพัฒนา

ไปสู่การเป็นองค์กรคนพิการที่ประสานส่งเสริมให้คนพิการในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันรวมทั้งสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับคนรอบข้างในสังคม สามารถใช้ชีวิตอิสระในชุมชนได้อย่างยั่งยืน (ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, 2552: 52-56)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน" ในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้น และนำไปสู่ร่างกรอบความคิดการวิจัย เพื่อให้เห็นภาพของบริบท รวมทั้งองค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เอกสารทางราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือวารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่กรอบความคิดการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมา โดยเป็นทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเนื้อหาข้อมูลในเอกสาร โดยศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัย และเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ระยะที่ 2 การสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม แบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. วิธิดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูล ค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของผลการศึกษาในการศึกษาที่คล้ายกัน เพื่อสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) ซึ่งคนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมาในที่นี้ต้องเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือรางวัลดั่งกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นแนวคำถามที่ผ่านการกลั่นกรองและพิจารณาแล้วว่าจะสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุมที่สุด เพื่อนำไปสู่กรอบ

ความคิดการวิจัยและข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมาตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลอาศัยการตีความ (Interpretation) จากเนื้อหาข้อมูลในเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (Valid and Reliable)

ส่วนที่ 2 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งได้ข้อมูลมาจากระบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการจำนวน 3 รอบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูล

จากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้นำองค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม รวม 17 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 รอบ โดยแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็น แบบสอบถามความคิดเห็นปลายเปิด (แบบสัมภาษณ์) ส่วนแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถาม คือ เป็นข้อคำถามที่มี IOC ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และเมื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของตนเองจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการจำนวน 17 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2

และรอบที่ 3 ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามความคิดเห็น พร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการทั้ง 17 คน ทั้งด้วยตนเองและทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าความถี่และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา จากแบบสอบถามรอบที่ 2 ทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม และจากแบบสอบถามรอบที่ 3 ทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปผลการศึกษาค้นคว้าจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการต้องมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงจะผ่านเกณฑ์การคัดเลือก และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ของข้อความที่มีค่าไม่มากกว่า 1.50 ถือว่าผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการมีความคิดเห็นต่อข้อความนั้น สอดคล้องกัน และค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่ามีความคิดเห็นต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

ส่วนที่ 3 การประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

1. วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการสอบถามความคิดเห็นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ประเมินรูปแบบที่เหมาะสมโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุง นำ ไปสู่รูปแบบการเสริมสร้าง

ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้นำองค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม รวม 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน ตอบโดยการให้น้ำหนักของข้อความ เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการสร้างรูปแบบความเชื่อมโยงของรูปแบบ การอธิบายรูปแบบ และภาพรวมของรูปแบบ รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุง นำไปสู่การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำแบบประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำไปใช้ในการในการประเมินและพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนให้มีความเหมาะสมต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการส่งและรับแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ

ตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พร้อมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน ทั้งด้วยตนเองและทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากการให้น้ำหนักของข้อความเกี่ยวกับหลักการสร้างรูปแบบ ความเชื่อมโยงของรูปแบบการอธิบายรูปแบบ และภาพรวมของรูปแบบ เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปผลในการประเมินและพัฒนา รูปแบบให้มีความเหมาะสม โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านคนพิการ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการ (Documentary Analysis) สามารถสรุปผลได้ว่า การเสริมสร้างความสามารถ

ในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและการประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม

ประเด็นที่ 2 การสร้าง ประเมิน และพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม แบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถสรุปผลได้ว่า การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม

ส่วนที่ 2 ข้อสรุปผลการศึกษาารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ สามารถสรุปผลได้ว่า การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม

ส่วนที่ 3 การประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้นำเสนอและมีการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งรับรองรูปแบบดังกล่าวโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้าน คนพิการ จำนวน 10 คน ซึ่งผลการประเมินภาพรวม ของรูปแบบในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 4.80 ด้านความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติ เท่ากับ 4.80 ด้านความ สอดคล้องกับบริบท เท่ากับ 5.00 และด้านการ นำไปใช้จริง เท่ากับ 4.60

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตาม สภ.พ. ปัจจุบัน มีความ สอดคล้อง กับ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก) ซึ่ง

เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ มีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท ซึ่งจากการศึกษาและสังเคราะห์ ทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นภาพของรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลตนเอง และการตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อม การสร้างการเรียนรู้ การเสริมพลัง การติดตามและประเมินผล และการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นกลไกในการสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและสังคม ถึงความเชื่อมั่นของคนพิการให้กลับคืนมา สามารถ

กล้าคิดกล้าแสดงออก มีเป้าหมายชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต มีการออกสู่สังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งก็จะส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อคนพิการ และทำให้คนพิการสามารถเดินทางออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไปได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ผู้วิจัยศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 เป็นหลัก โดยเนื้อหาหลักของกฎหมายดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาคนพิการทั้งเรื่องการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ การส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามกระบวนการทางการแพทย์ การปรับสภาพทางร่างกายจิตใจและอารมณ์ และ การจัดบริการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการประกอบอาชีพ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างคุณค่าให้กับชีวิต การดำรงชีวิตมีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ซึ่งการเลือกประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลควรเป็นไปตามความถนัดและความสนใจเพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพ

ของตนในการหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตและสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของโกวิท พวงงาม (2553: 171-173) ในองค์ประกอบที่ 2 ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธนาอุส ธนธิตี (2553: 98-109) เรื่อง ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ในองค์ประกอบที่ 3 ที่กล่าวว่า การดำรงชีพและมิงานทำเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกษนิภา นราพินิจ และคณะ (2551: 159-166) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษาตำบล ตาจัน อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า การส่งต่อสิทธิด้านอาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดระบบส่งต่อคนพิการของชุมชนเพื่อรับบริการตามสิทธิของคนพิการ ดังนั้นองค์ประกอบด้านการประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาทั้งสติปัญญา พัฒนากายพัฒนาใจ ทำให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไปว่าเป็นคนที่มีศักยภาพ

ในการทำงาน มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถทำงานได้ทัดเทียมกับคนปกติทั่วไปรวมทั้งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้คนพิการสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต การเรียนรู้หรือการศึกษานั้นจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน ซึ่งคนพิการแต่ละประเภทสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ในทุกที่ ทุกแห่ง ซึ่งคนพิการต้องมียุทธศาสตร์ในการเลือกเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่จะมีบทบาทในการเสริมสร้างให้คนพิการเกิดความตระหนักในเรื่องของการเรียนรู้ หากคนพิการสามารถนำความรู้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วก็ย่อมเกิดผลดีกับตัวของคนพิการเอง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) ที่กล่าวว่า การจัด บริการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของรพีพรรณ คำหอม (2554: 298-306) ในองค์ประกอบที่ 3 ที่กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของประมวล เกตรา (2553: 155-157) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของชุมชน

ดังนั้น องค์ประกอบด้านการเรียนรู้จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษาหรือกระบวนการการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตแต่ละด้านเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตได้ทัดเทียมกับคนปกติ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พ้นจากอุปสรรค โดยต้องคำนึงถึงสภาพความพิการในการจัดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของผู้พิการแต่ละประเภท การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องหลายสาขามาบูรณาการให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงของกลุ่มคนทั่วไปและกลุ่มคนที่มีความต้องการจำเป็นเฉพาะ และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) พบว่าการจัด สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของโกวิท พวงงาม (2553: 171-173) ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิดา สุจริตผลจำรูญ (2557: 114-121) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ตำบลโคโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบด้านการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถเพิ่มขีดความสามารถของผู้พิการให้สามารถทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ เสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระ และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ขั้นตอน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการดูแลตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งการดูแลตนเองของคนพิการ ก็คือ การดูแลสภาวะของร่างกายและจิตใจให้เป็นปกติ การที่คนพิการจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้นต้องเป็นผู้ที่มีสภาวะของร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีโครงสร้างของร่างกายที่เหมาะสม การดูแลตนเองจึงเป็นกิจกรรมที่คนพิการแต่ละคนปฏิบัติและยึดเป็นแบบแผนในการปฏิบัติ เพื่อให้มีสุขภาพดี แข็งแรง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เช่น การออกกำลังกาย หลีกเลียงจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การไปตรวจสุขภาพ การป้องกันตนเองไม่ให้ติดโรค ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในด้านต่างๆ และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตาม

กระบวนการแพทย์เป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของ รพีพรรณ คำหอม (2554: 298-306) ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า สุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของมงคล เลากลาง (2553: 50-52) เรื่อง รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรังค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า การแพทย์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ดังนั้นองค์ประกอบด้านการดูแลตนเองจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งคนพิการที่มีสุขภาพดีจะสามารถปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการตระหนักในตนเอง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งจะทำให้คนพิการมีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวัง มีความมั่นคงพอที่จะต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้ เป็นพื้นฐานของการมองชีวิตความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเองยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน

พิการ พ.ศ. 2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) พบว่า การปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ สำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของโกวิท พวงงาม (2553: 171-173) ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า จิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ (2551: 116-123) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลอ่อนนาค อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านจิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อดิษฐ์ อธิษฐาน (2556: 222-225) เรื่อง การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า จิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของคนในชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบด้านการตระหนักในตนเองจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน คนพิการที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความหวังและมีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่มีประสิทธิผลสำเร็จ มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่ตนปรารถนา

นอกจากนี้ยังจะต้องพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร โดยเริ่มจาก 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้าง

การเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอัจฉรพรณ คำชาติ (2553: 60-65) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วมต่อความสม่ำเสมอของการใช้ยาต้านไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่กล่าวว่า การติดตามตนเอง การประเมินตนเอง การเสริมแรงตนเอง และประเมินผลการปฏิบัติของตนที่ทำให้ได้จริง เป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ เปรียบเทียบกับการปฏิบัติที่ตนเองตั้งเป้าหมายไว้ ทำให้เกิดการจัดการด้วยตนเองอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง แต่หากถ้าผลการปฏิบัติกิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะกลับมาทบทวนว่าเป็นเพราะเหตุใดถึงไม่บรรลุเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหาลงและปรับปรุงในวงรอบต่อไป อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเตือนและให้กำลังใจซึ่งกันและกันให้มีความพยายามที่จะจัดการตนเองเพิ่มขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kanfer and Gaelick (1986: 283-345) ที่กล่าวว่า การจัดการตนเองเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ โดยแนวคิดการจัดการด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในทุกกระบวนการโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมใดๆ ต้องเกิดจากกระบวนการตัดสินใจ ประเมินผลดีผลเสียของการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ด้วยตนเอง มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะเมื่อประเมิน และตัดสินใจแล้วว่าพฤติกรรมนั้นๆ มีคุณค่าก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการ

ดำรงชีวิต และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกลวิธีการกำกับตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งของการกำกับตนเอง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การติดตามตนเอง 2) การประเมินผลตนเอง และ 3) การเสริมแรงตนเอง โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ และมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การเตรียมความพร้อม ควรเริ่มจากการส่งเสริมพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตของคนพิการตั้งแต่วัยเด็กให้มีความเหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา โดยให้คนพิการมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมอย่างใกล้ชิดกับคนทั่วไป

2. การสร้างการเรียนรู้ ควรสื่อสารผ่านช่องทางสาธารณะ เช่น รายการทีวี รายการวิทยุ รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการอย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างกระบวนการจัดการความรู้ด้านความพิการในประเด็นต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน เครือข่ายคนพิการ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของคนพิการ การนำเสนอภาพ คนพิการผ่านบทละคร โทรทัศน์หรือภาพยนตร์ รวมทั้งการสร้างความรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงการ

ศึกษาวิจัย เพื่อให้คนพิการและสังคมเกิดความเข้าใจ และเกิดองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3. การเสริมพลัง ควรสนับสนุนและส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจและการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามหลักการสถาปตยกรรมอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างเจตคติที่เอื้อให้คนพิการเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม และสนับสนุนการระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องแทนการสนับสนุนเป็น โครงการรายปี เพื่อให้องค์กรคนพิการสามารถวางแผนพัฒนาองค์กรระยะยาวและมีการพัฒนาคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น

4. การติดตามและประเมินผล ควรสนับสนุนการมอบหมายให้องค์กรคนพิการเป็นหน่วยจัดบริการสำหรับคนพิการในท้องถิ่นและมีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสร้างความร่วมมือระดับกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการแผนงานด้านการเสริมสร้างความสามารถ ในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อกำหนดนโยบาย ร่างและผลักดันกฎหมาย นำไปสู่การปฏิบัติจริง การติดตามประเมินผล รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาต่อไป

5. การรวมกลุ่ม ควรสร้างเครือข่ายการทำงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยประสานความร่วมมือให้ครอบคลุมองค์กรภาคอื่นๆ ในสังคมนอกเหนือจากองค์กรด้านคนพิการเพื่อสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เช่น ภาคนักวิชาการด้านต่างๆ ภาควิชาการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กชนิภา นราพินิจ. (2551). โครงการ : ศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับ ตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการกรณีศึกษา ตำบลตาจั่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์. (2552). “การเสริมสร้างพลังอำนาจของคนพิการ กรณีศึกษา : ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการจังหวัดนครปฐม”. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 1(1): 52-56.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิชย์.
- ชนายุส ชนธิตี. (2553). โครงการวิจัยความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการขององค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิตยา สุจริตผลจำรูญ. (2557). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประมวล เกตรา. (2553). รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.
- มงคล เลากลาง. (2553). โครงการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รพีพรรณ คำหอม. (2554). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุทธธีรภย์ ศรีสุเลิศ. (2551). การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- องอาจ ดิษฐาอภิชน. (2556). การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

.....

อจรรย์พรณ ค้ายาดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วมต่อความสม่ำเสมอของ
การใช้ยาต้านไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

Kanfer and Gaelick. (1986). **Self-management methods**. New York: Pergamon Press.